

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ

В статті проведено аналіз існуючих наукових поглядів на проблему інновацій в вищій освіті, зокрема в професійній підготовці майбутніх фахівців, особливостей інноваційного навчання. Розглядається проблема розробки ефективних моделей професійної підготовки в сучасній освіті. Аналізуються існуючі підходи, доводиться необхідність орієнтації професійного навчання на формування інноваційних якостей особистості майбутніх фахівців. Представлено основні принципи моделі інноваційно-орієнтованої професійної підготовки в вищих навчальних закладах.

Ключові слова: інноваційність, професійна підготовка, фахівець, інноваційно-орієнтовані підходи, інноваційне навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Характерними особливостями нашої епохи є динамізм і змінність у всіх аспектах життя. У забезпеченні формування інноваційності особистості провідне значення має освіта. Незважаючи на задекларований курс на реформи у вищій освіті, реалізацію Болонського процесу, реальний стан освітньої діяльності продовжує тяжити до традиційних підходів, мало сприятливий для формування й прояву інноваційних властивостей майбутніх фахівців. Дана стаття присвячена проблемі недостатньої зорієнтованості сучасної освітньої підготовки на реалізацію інноваційного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблемам розвитку вищої освіти, професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти приділяється чимало наукових праць (А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Галузинський, М. Євтух, І. Зязюн, Г. Козлакова, О. Лавриненко, К. Левківський, В. Манько, Г. Мірошніченко, О. Олексюк, О. Падалка, В. Семиченко, М. Степко, Т. Усатенко, Л. Холмов, М. Шкіль та ін.). Філософське обґрунтування цілей та цінностей інновацій в сучасній освіті надається в роботах В.П. Андрущенко, І.А. Зязюна, В.Г. Кремения. Порівняння традиційної та інноваційної моделей освітньої діяльності проводиться у роботах М.В. Кларіна, В.Я. Ляудіс. Розробці теорії та практики використання інноваційних навчальних технологій присвячені роботи І.М. Дичківської, В.Ю. Стрельнікова, Д.В. Чернілевського. У ряді робіт зустрічається словосполучення «інноваційний підхід». Водночас, цілісне представлення інноваційного підходу як методологічного підходу в психолого-педагогічній науці не здійснено.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в узагальненні точок зору окремих авторів на сутність та особливості інноваційного підходу в освіті, конкретизації вимог до інноваційного навчання та описанні основних складових моделей реалізації інноваційно-орієнтованого підходу у вищій професійній підготовці.

Виклад основного матеріалу дослідження... Спочатку конкретизуємо визначення поняття «методологічний підхід». У Тлумачному словнику термін «підхід» тлумачиться як [сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на когось](#), щось, ставлення [до когось](#), чогось [4, с. 471]. І.В. Блауберг та Е.Г. Юдін, характеризуючи системний підхід, зазначають, що це певний напрямок методології спеціально-наукового пізнання і соціальної практики, що сприяє адекватній постановці проблем у конкретних науках і виробленню ефективних стратегій їх вивчення, принципова методологічна орієнтація дослідження, точка зору, з якої розглядається об'єкт вивчення (спосіб визначення об'єкта), поняття або принцип, що керує загальною стратегією дослідження [2].

Отже, узагальнюючи різні точки зору, поняття *методологічний підхід* можна визначити як специфічну точку зору, позицію, погляд на певний об'єкт, що вивчається, який орієнтує дослідника на певний спосіб пізнання цього об'єкту та впливу на нього. У педагогічних дослідженнях об'єктом аналізу виступає освіта загалом та різні аспекти її реалізації, наприклад, професійна підготовка як рівень освітньої діяльності. Як вже визначалося, у сучасних умовах суспільного розвитку особливого значення набуває зорієнтованість освіти на формування інноваційних властивостей особистості.

За аналогією з особистісно-орієнтованим підходом такий підхід в освіті, що надає провідне значення підготовці особистості до життя в змінних умовах, ми будемо назвати *інноваційно-орієнтованим*. В основі такого підходу полягає розуміння інноваційного навчання як певної протилежності традиційному (нормативному). М.В. Кларін зазначає: «Значущою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної» [3, с. 8-9]. Терміни «традиційне (нормативне) навчання» та «інноваційне навчання» запропоновані групою вчених у доповіді римського клубу (1978), який звернув увагу світової наукової громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей. Відповідно, надаються такі тлумачення цих двох моделей навчальної діяльності [3].

Традиційне навчання – зорієнтоване на збереження і відтворення культури, забезпечує стабільність у соціумі за рахунок переважно репродуктивної діяльності учня, формування виконавських здібностей, розвиток уваги і пам'яті. *Інноваційне навчання* – стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі;

орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми. М.О. Аузіна та А.М. Возна обґрунтовують призначення інноваційної освіти: «Основною метою інноваційної освіти є формування і розвиток інноваційної здатності людини». При чому для реалізації цієї мети, на думку авторів, слід забезпечити комплексну модифікацію навчального процесу у вищій школі: «Педагогічні інновації у вищій школі передбачають якісно нові перетворення як цілісного педагогічного процесу, так і його складових, зокрема мотиваційних, змістових, процесуальних та інших структурно-системних компонентів освіти, що призводять до істотного підвищення його результативності, оптимізації. Це діяльність, що пов'язана зі змінами в завданнях, методах і принципах навчання, формах організації навчання та управління цим процесом» [1, с. 9]. Причому, ми повністю підтримуємо думку авторів про те, що оновлення всіх зазначених компонентів потребує зміни методології навчання, «переході з суто інформаційних, репродуктивних форм навчання на проблемно-пошукові, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані з акцентом на індивідуалізацію навчальних планів і програм» [1, с. 11].

В якості нової освітньої моделі автори пропонують модель партнерства, що полягає в уході від традиційного одностороннього переходу інформації від того, хто навчає, до того, хто навчається, до діалогу, що вимагає нової педагогічної етики, заміни авторитарної педагогіки педагогікою толерантності. І.П. Подласий виділяє основні критерії інноваційності навчальних закладів: навчально-виховний процес базується на принципі природної доцільності і підпорядкованих йому принципах класичної педагогіки; педагогічна система еволюціонує в гуманістичному напрямку; організація навчально-виховного процесу не веде до перевантажування учнів і педагогів; підвищені результати навчально-виховного процесу досягаються не за рахунок селекції (відбору) учнів і викладачів, а за рахунок використання нерозкритих і незадіяних можливостей системи; продуктивність навчально-виховного процесу не є прямим наслідком впровадження дорогих засобів і медіа систем [5, с. 210].

Погоджуючись із наведеними позиціями дослідників щодо сутності та особливостей інноваційного навчання, ми розробили модель інноваційно-зорієнтованої професійної підготовки у ВНЗ, що включає базові принципи, стратегію реалізації та вимоги до основних компонентів педагогічної системи. Надамо короткий опис цієї моделі.

Інноваційно-орієнтована професійна підготовка являє собою педагогічну систему, спрямовану на підготовку майбутнього фахівця до інноваційної діяльності. Основною відмінною ознакою такої моделі є її цільова зорієнтованість на підготовку майбутнього фахівця до життя в умовах сучасного, динамічного суспільства, що забезпечує його становлення як активного суб'єкта змін та інновацій, здатного до самостійної ініціації та реалізації інноваційної діяльності. Реалізація даної моделі потребує розробки *комплексної стратегії інноваційного розвитку*, яка буде забезпечувати розвиток особистості як суб'єкту інноваційної діяльності на рівні діяльнісного, особистісного та соціального компонентів.

На рівні *діяльнісного компоненту* має бути забезпечене максимальна реалізація у навчальному процесі інноваційної діяльності, надання навчальному процесу та процесу професійної підготовки творчого, інноваційного характеру. На рівні *особистісного компоненту* мають бути забезпечені прояв і розвиток інноваційних особистісних властивостей, навчання людини засобом прояву й вдосконалення своїх переваг і можливостей. На рівні *соціального компоненту* має бути створене інноваційне навчальне середовище.

В основу реалізації даної моделі у професійній підготовці можуть бути покладені такі принципи: *принцип інтегративності*, що полягає у забезпеченні цілісності і гармонійності розвитку інноваційності майбутніх фахівців; *неперервності і поступовості розвитку*, що полягає у постійному оновленню процесу професійної підготовки, відповідності запитах сьогодення; *гуманізму*, що полягає у пріоритеті в процесі інноваційної діяльності загальнолюдських принципів та забезпечує ціннісну основу інноваційної діяльності; *варіативності*, що вимагає забезпечення динамізму освітнього середовища, сприяє доланню стереотипів, розширює можливості.

Дотримання зазначеної стратегії має розпочинатись вже з самого початку навчання у вищому навчальному закладі і стосуватись всіх компонентів педагогічної системи: ціле-мотиваційного, змістового, організаційно-технологічного та контрольо-оціночного.

Висновки... Таким чином, аналіз поглядів різних дослідників дозволили визначити сутність та особливості інноваційного підходу в освіті. Запровадження інноваційного навчання у вищій освіті потребує розробки принципово іншої моделі організації навчального процесу, ключовою відмінністю якої має бути цільова зорієнтованість на підготовку майбутнього фахівця до життя в умовах сучасного, динамічного суспільства.

Література

1. Аузіна М.О., Возна А.М. Інноваційні процеси в освіті: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / М.О. Аузіна, А.М. Возна // Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Л.: ЛБІ НБУ, 2003. – 103 с.
2. Блауберг І.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода / И.В. Блауберг, Э.Г. Юдин. – М.: Изд-во «Наука», 1973. – 270 с.
3. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта / М.В. Кларин. – М.: Наука, 1997. –

223 с.

- Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов / под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – 18-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1987. – 797 с.
- Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед.вузов: В 2 кн. / И.П. Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

Медведевская Т.П.

Внедрение инновационно-ориентированного подхода в профессиональную подготовку специалистов

В статье проведен анализ существующих научных взглядов по проблеме инноваций в высшем образовании, в частности в профессиональной подготовке будущих специалистов, особенностей инновационного обучения. Рассматривается проблема разработки эффективных моделей профессиональной подготовки в современном образовании. Анализируются имеющиеся подходы, доказывається необходимость ориентации профессионального образования на формирование инновационных свойств личности будущих специалистов. Предложены основные принципы модели инновационно-ориентированной профессиональной подготовки в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: инновационность, профессиональная подготовка, специалист, инновационно-ориентированные подходы, инновационное образование.

Medvedovskaya T.P.

Introduction of innovative approaches in professional training

Characteristic features of our age are the dynamism and variability in all aspects of life. In providing innovative personality formation leading role is education. However, the real state of education and training in our country is still unsatisfactory. It is not favourable for the formation and manifestation of the innovative characteristics of future professionals.

The problems of insufficient orientation of modern education and training for the implementation of innovative approaches in this article are analyzed.

The problems of higher education, professional training in higher education, including the philosophical study goals and values innovation in modern education, comparison of traditional and innovative models of educational activities in many scientific papers are learned.

The article summarizing the points of view of individual authors on the nature and characteristics of innovative approaches in education, specifying the requirements for innovative teaching and description of the main components of models of implementation of innovation-oriented approach in higher professional training.

As a result, generalizations, concepts methodological approach can be defined as a specific point of view, position, view at object under study, which directs of the researcher to a way of knowing this object and influencing it..

In pedagogical researches the object of analysis is education, such as the professional training of educational activities.

The innovative teaching it is opposites traditional (normative) teaching. It is an integral part of student-centred.

Innovative teaching promotes innovative change in the culture, social environment, and focused on the formation of individual readiness to dynamic changes in the society through the development of skills for creativity, various forms of thinking, and the ability to cooperate with others.

On the basis of certain innovations, model of innovation-oriented training in higher education institutions, including the basic principles, strategies and implementation requirements for the main components of the educational system are proposed. The basis of the implementation of this model can be based on the following principles: the principle of integration, continuity and gradual development, humanism and variability.

Key words: innovation, professional training, specialist, innovation-oriented approach, innovative teaching.

Подано до редакції 31.03.2014.

УДК 378.011.3-057.175:7:005.336.5

© 2014

Сегеда Н.А.

ПОСТНЕКЛАСИЧНІ СМИСЛИ ПРОФЕСІОГЕНЕЗУ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ПІДХОДІВ

У статті розглянуто комплекс загальнонаукові підходів, що склались як узагальнення постнекласичних світоглядних концепцій і теорій, які утворюються методологічне підґрунтя для інституціоналізації професіогенеза викладача мистецтва.

Системно-кібернетичний, цивілізаційний, культурологічний підходи обґрунтовані як методологічна база для розробки особистісного і освітнього супроводу професіогенезу викладача мистецьких дисциплін. У тезаурусі даних підходів запропоновано постнекласичне розуміння призначення і функцій музичного мистецтва, які полягають у збереженні та наслідуванні його активно-творчого початку, естетичного впливу на гармонічний розвиток в освітньому процесі.

Ключові слова: постнекласичні світоглядні концепції, постнекласичне розуміння мистецтва, професіогенез викладача мистецьких дисциплін, системно-кібернетичний підхід, цивілізаційний підхід, культурологічний підхід.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Загальна тенденція мінімізації уваги до педагогічних засобів культуровідповідної трансляції в освіті людинотворчої природи художнього пізнання світу, недостатнє опрацювання гуманітарної сутності феномена музики, особливості історії вітчизняної музично-педагогічної галузі, інертна динаміка реалізації експериментальних реформацій, вибудова на цьому шляху освітніх мікросистем,